

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 12. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849789916976/facsimile.pdf> (tilgået 31. marts 2023)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

tilmålt et rundeligt otium til efterrationaliseringen af fortidens væsen og gjorde og ugjorte gerninger. Ingen anden har haft så rigelig tid til at affarte og udarbejde sit eget levned i en retrospektiv sammenhæng. Hun forbrugte mere end 30 år til opbyggelsen af livsromanens opbyggelighed. Fru Heiberg i rollen som fru Heiberg.

Det var fru Heibergs vilje, at erindringerne først skulle publiceres efter hendes død. Derved unddrog hun sin egen person polemikkens smudsighed og forlænte bogen med en ekstra dimension af uigenkaldelighed. Hun sørgede for, at skrifter fik testamentarisk præg. – Meget passende udsendtes værket førstestpart den 14. december 1891, hundredeårsdagen for Johan Ludvig Heibergs fødsel.

Oprindelig skulle *Et liv, genoplevet i erindringen* (det vides ikke, om titlens ordlyd er fru Heibergs egen) have været indledt med nogle linjer, som forfatterinden vistnok førte i pennen den 17. februar 1855, altså endnu mens Heiberg døjede med at være chef for Det kongelige Teater:

»Ikke i den tanke at skrive mit levnetsløb til interesse for andre, men for at adspredde mit sind fra en stille og nagende smerte og derved drage mine tanker bort fra denne, begynder jeg i denne aften at nedskrive mit livs erindringer, ider jeg håber ved at gå tilbage i den forbigangne tid da at glemme den nærværende.«

Det lille hjerteruk kvaltes imidlertid, ider det efterhånden viste sig, at lønkammer-betroelserne ikke kun skulle høres af månen, og vemoden markeredes siden hen mindre privat, tilsyneladende, men lige så personligt, i den version vi kender nu: gennem indledningslinjerne til ægtefællen Heibergs alderdomsdigt: »De samle sig, lig underfulde drømme...«

Med samme styrkegrad som H. C. Andersen, men med beskednere artistisk kunnen, til gengæld også uden hans klynken, har hun sigtet på offentlighed og eftermæle, når hun tog fat om pennekraften, og har næppe gjort sig illusioner om at overleveres til en eftertid i almanak-novellens form, skønt hun snurrtigt nok forsøger at tumle sine dæmonier sammen til en slags idealbillede al ligevel. Men fra teatrets praksis, endnu inden de mere realistiske kunstretninger spredte deres odeur ud over scenerummet, var hun vænnet til, at man idealiserede en figur, selv om man med flid

havde stykket den sammen af såkaldt naturalistiske træk. Denne ældgamle, fra renessancen stammende spilleteknik har domineret fru Heibergs fremstilling af sit levned. Hun var opfodt med en rent teatralisk naturalisme, frontal, stiliseret, flyttet hen i scenens forgrund, hvor lyset fændes. Divaen med det monumentale slæb af myte efter sig er sin egen apoteose.

Fra tid til anden nedskrev fru Heiberg forskellige udkast til værkets forord, uden at hun imidlertid bestemte sig endegyldigt for nogen af versionerne. Man ser hende overveje offentliggørelsernes risici, og man ser vennerne tilråde hende forsigtighed. Hun var i syv sind, undtagen over for sine meninger. Som så mange andre snilde kunstnere støttede hun sig til et hof af medhjælpere og rådgivere, og handlede samtidig aldeles egenmægtigt.

I 1855 erklærede hun i en mini-tale til sit eget spejlbillede: »Jeg vil nedskrive åbent, ærligt og sandt, hvad der er mødt mig i livet af begivenheder, af mennesker og den åndsudvikling, jeg lidt efter lidt har gennemgået ved tilfældigheden af sammenstød med andre mennesker, med mit barndomshjem, forældre, søskende og øvrige slægt.« Uforbeholdent skulle det være, »thi et livs erindringer er ingen novelle, ingen roman, intet skuespil.«

Men det viste sig jo, at fru Heibergs selvbiografi både er en roman og et skuespil, båret oppe af hendes lidenskab. Hun taler frit og fortroligt, og fordækt, men hun har ret til at stole på, at ingen fordom »støder læseren tilbage fra at modtage fortroligheden«. Og hun ved, at hun under fremstillingen ligesom står udenfor og betragter sig selv »som en person i afstand, en, som jeg skildrede næsten som en afdød, hvis liv var sluttet, og som intet havde at gøre med den endnu levende personlighed, der førte min pen.«

Men selv i dag virker Johanne Luise Heibergs erindringer så vitale, at man synes man læser af en endnu levendes papirer. Venner af hende gjorde gældende, at hendes prosa kun var en afglans af hendes egen smidiggjorte mundtlige stemmeføring, hvori humoren var et salt. Men det samme forhold har man anført over for H. C. Andersen, Oscar Wilde og Bjørnstjerne Bjørnson.

Der er blevet rigeligt tilbage endda.

Hun har mange stolte kast med hovedet, for hun er jo fru Heiberg, og det kan hun ikke uden videre forventes at glemme. Tillige er hun stædig som en profet eller en martyr, men hun er mo-